

na terenach należących do gospodarstw wielkoobszarowych miały charakter skokowy a ich korelacja z parametrami środowiskowymi sprzyjającymi danym typom przekształceń była niewielka. Zupełnie inaczej przedstawiały się zmiany pokrycia terenu w obrębie terenów należących do rolników indywidualnych, zamieszkujących tereny omawianych gmin. Przekształcenia występujące w ramach omawianej grupy terenów silnie skorelowane były z parametrami środowiskowymi, a przekształcenia następowały stopniowo, w sposób dostosowany do zmieniających się warunków gospodarczych oraz potencjału środowiskowego. Ze względu na stosunkowo niewielki udział omawianych terenów w całkowitej powierzchni gmin, pozytywny kierunek zmian jedynie w niewielkim stopniu wpłynął na optymalizację zagospodarowania całkowitej powierzchni analizowanych terenów.

W przypadku gmin Rajcza i Zawoja mechanizm przekształceń przedstawiał się zupełnie inaczej. Na obszarze omawianych gmin zauważono jedynie niewielkie migracje ludności związane z przeludnieniem analizowanego obszaru i wyjazdem kilkudziesięciu rodzin na ziemie odzyskane i tereny południowo-wschodniej Polski lub do większych ośrodków przemysłowych w poszukiwaniu pracy. Większość ludności pozostała na terenie gmin próbując dostosować formy gospodarki do zmieniających się trendów polityki rolnej. Zmiany pokrycia terenu były tu wypadkową wpływu czynników środowiskowych i społeczno-gospodarczych. Spadek opłacalności produkcji rolnej realizowanej w trudnych warunkach górskich prowadził do ograniczenia powierzchni zajmowanej przez grunty orne i jednoczesnego wzrostu powierzchni użytków zielonych i lasów. Poszukiwania alternatywnego w stosunku do rolnictwa źródła utrzymania, którym na terenie omawianych gmin była głównie turystyka doprowadziło do znacznego rozwoju zabudowy obejmującej zarówno wielokubaturowe ośrodki wczasowe, jak również kwatery prywatnych przeznaczone dla turystów. Wzrastający udział dochodów uzyskiwanych z turystyki w stosunku do wpływów otrzymywanych z gospodarki rolnej prowadził do dalszego ograniczania areału użytków rolnych, a znacznego przyrostu powierzchni zajmowanej przez zabudowę.

Na terenie gmin Zawoja i Rajcza zaobserwowano rezygnację z większości gruntów ornych zlokalizowanych na znacznych wysokościach, na glebach o niskiej żyzności lub stokach o niekorzystnym dla rolnictwa nachyleniu. Przekształcenia te skorelowane były ze spadkiem opłacalności produkcji rolnej realizowanej w warunkach górskich i wymagającej znacznych nakładów inwestycyjnych, przekształceniem profilu gmin z typowo rolniczych na rolniczo-turystyczne oraz zmianą struktury zawodowej ludności (dwuzawodowość). Należy zaznaczyć, iż omawiane zmiany zachodziły stopniowo, co pozwoliło na dopasowanie gospodarki gmin do parametrów środowiskowych.

Przedstawione zestawienie wyraźnie różnicuje mechanizmy przekształceń zachodzących w gminach

Beskidów Zachodnich i Wschodnich. Zróżnicowanie to spowodowane jest odmienną intensywnością wpływu czynników społeczno-gospodarczych i środowiskowych na pokrycie terenu. W gminach Zawoja i Rajcza zanotowane zmiany były wynikiem dopełniającego się wpływu obu grup czynników i miały charakter stopniowych przekształceń dopasowujących profil gmin do potencjału środowiska naturalnego oraz zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej.

W gminach Komańcza i Uście Gorlickie dominujący wpływ na zmiany pokrycia terenu miały decyzje polityczne i gospodarcze. Przeprowadzone akcje przesiedleńcze będące przyczyną zaburzenia struktury gospodarczej i osadniczej omawianego obszaru doprowadziły do zahamowania rozwoju analizowanych gmin i obserwowanego po dzień dzisiejszy zubożenia miejscowej ludności oraz niedoinwestowania terenu.

Przedstawiona analiza potwierdza stawianą na początku pracy tezę o zróżnicowaniu zmian pokrycia terenu Beskidów Wschodnich i Zachodnich, będącym wynikiem decyzji polityczno-gospodarczych.

Niniejsza praca może też być podstawą dalszych badań mających na celu sprawdzenie, na ile kolejne przekształcenia społeczno-gospodarcze w omawianych gminach odpowiadać będą wymogom środowiska naturalnego oraz zrównoważonego rozwoju.

Bibliografia

- Adamczyk B., Gerlach T., 1983: *Charakterystyka warunków przyrodniczych Beskidu Niskiego*. Problemy Zagospodarowania Ziemi Górskich, z. 23, Komitet Zagospodarowania Ziemi Górskich PAN, Warszawa.
- Albertz J., 1991: *Grundlagen der Interpretation von Luft und Satellitenbildern*. Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Berlin.
- Bajan K., 1984: *Polityka rolna w PRL*. PWE, Warszawa.
- Barwacz K., 1964: *Ziemia Żywiecka*. Wydawnictwo Artystyczno-Graficzne, Kraków.
- Bieloradek W., Potopłak A., 1980: *Plan ogólny zespołu jednostek osadniczych na lata 1980–85 oraz 1986–95. Gmina Rajcza*. Wojewódzkie Biuro Projektów Bielsko-Biała, Pracownia Planowania Przestrzennego w Cieszynie, Archiwum Gminy Rajcza.
- Bier H., Figuła K., Nowak M., Starmach K., Wzorek Z., 1963: *Planowanie i organizacja gospodarki rolnej w Bieszczadach i Beskidzie Niskim*. Komitet Zagospodarowania Ziemi Górskich PAN, z. 2, Kraków.
- Błach B., 1998: *Zmiany krajobrazu pogranicza Beskidu Niskiego i Bieszczadów pod wpływem czynników antropogenicznych w latach 1937–1995 na przykładzie zlewni Ostawicy w oparciu o zdjęcia lotnicze, materiały kartograficzne i badania terenowe*. Maszynopis w Bibliotece WGiSR UW, Warszawa.
- Bobusia B., 1994: *Przesiedlenia ludności ukraińskiej w ramach akcji „Wista” w świetle akt zespołu Głównego Pełnomocnika Rządu ds. Ewakuacji w Rzeszowie i wybranych akt PUR w Rzeszowie*. Rocznik Historyczno-Archivalny tom VII–VIII, Przemysł.
- Bogucka A., 1979: *Współzależność między gospodarką a warunkami środowiska geograficznego w regionie Polskich Karpat*. Problemy Zagospodarowania Ziemi Górskich, z. 19, Komitet Zagospodarowania Ziemi Górskich PAN, Warszawa.

- Buczyński T., Sacha S., 1996: *Kierunki rozwoju turystyki w gminie Zawoja*. Instytut Turystyki Oddział w Krakowie, Kraków.
- Cabaj W., Lach J., Ziętara T., 1983: *Próba oceny przydatności zdjęć lotniczych do kartowania krajobrazowego*. Teledetekcja w badaniach środowiska geograficznego. Dokumentacja teledetekcyjna, Uniwersytet Śląski, Katowice.
- Ciołkosz A., 1989: *Teledetekcja w monitoringu zmian zagospodarowania środowiska*. Monitoring Zmian Środowiska Przestrzennego, Warszawa.
- Ciołkosz A., Miszański J., Ołędzki J.R., 1999: *Interpretacja zdjęć lotniczych*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Czajkowski J., 1999: *Studia nad Łemkowszczyzną*, Wydawnictwo Muzeum Budownictwa Ludowego, Sanok.
- Czernek B., Świecoński Z., Stryniak T., 1980: *Plan przestrzennego zagospodarowania gminy Komańcza – 1980*, Wojewódzkie Biuro Planowania Przestrzennego i Nadzoru Budowlanego w Krośnie, Archiwum Gminy Komańcza.
- Dietla J., Gregor B., 1978: *Wpływ czynników społeczno-ekonomicznych na strukturę przestrzenną rolnictwa w Polsce*, KPZK PAN, PWN Warszawa.
- Dobrzański B., Zawadzki S., 1981: *Gleboznawstwo*. PWRiL, Warszawa.
- Drozd R., 1998: *Ukraińcy w Polsce 1944–1989: walka o tożsamość*. Burchard Edition, Warszawa.
- Dylikowa A., 1996: *Geografia Polski. Krainy geograficzne*. PZWS, Warszawa.
- Dukaczewski D., 2001: *Kartograficzna prezentacja dynamiki zmian użytkowania ziemi za pomocą animowanych map elektronicznych na przykładzie Gór Izerskich.*, maszynopis, Biblioteka IGiPZ PAN, Warszawa.
- Dyduła M., Kapusta R., 1990: *Warunki przyrodnicze produkcji rolnej woj. Nowy Sącz*. IUNG w Puławach, Puławy.
- Dziewierski M., Pactwa B., Siewierski B., 1992: *Dylematy Tożsamości. Studium społeczności temkowskiej w Polsce*. Oficyna Wydawnicza Randall & Slinks, Katowice.
- Eberhardt P., 2000: *Przemieszczenia ludności na terytorium Polski spowodowane II Wojną Światową*. Dokumentacja Geograficzna nr 15, Warszawa.
- Falkner E., 1995: *Aerial Mapping-Methods and Applications*. Lewis, London.
- Galarowski T., 1983: *Zarys środowiska geograficznego, przeszłość oraz dzień dzisiejszy Zawoi*. A gdy do tej Babiej Góry przyjdiesz..., Kraków.
- Gil E., 1979: *Typologia i ocena środowiska naturalnego okolic Szymbarku* Prace Geograficzne z. 5 IGIPZ PAN, Kraków.
- Gil E., 1988: *Racjonalne użytkowanie ziemi na stokach pod kontem ochrony przeciwpowodziowej i przeciwoerozyjnej*. Problemy Zagospodarowania Ziem Górskich, z. 26, PAN, Warszawa.
- Gil E., 1994: *Zintegrowany Monitoring Środowiska Przyrodniczego. Stacja Bazowa Szymbark (Karpaty Fliszowe)*. Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa.
- Gorzela E., 1987: *Polityka agrarna PRL*. PWN, Warszawa.
- Gucik S., Ślaczka A., Żytko K., 1973: *Przewodnik geologiczny po wschodnich Karpatach fliszowych*. Wydawnictwa Geologiczne, Warszawa.
- Hess M., 1968: *Metoda określania ilościowego zróżnicowania mezoklimatycznego w terenach górskich*. Zeszyty Naukowe UJ, Prace Geograficzne nr. 18, Kraków.
- Hess M., 1965: *Piętra klimatyczne w Polskich Karpatach Zachodnich*. Zeszyty Naukowe UJ, Prace Geograficzne z. 11, Kraków.
- Jagła S., Kostuch R., Kurek S., Pawlik-Dobrowolski J., 1981: *Analiza użytkowania ziemi w Karpatach na tle środowiska przyrodniczego*. Problemy zagospodarowania ziem górskich. z. 22, Komitet Zagospodarowania Ziem Górskich PAN, Warszawa.
- Janicka-Krzywda U. (red.), 1996: *Monografia Zawoi*. Wydawnictwo FORMA, Kraków –Zawoja.
- Jarosz D., 1998: *Polityka władz komunistycznych w Polsce w latach 1946–1956 a chłopi*. Wydawnictwo DIG, Warszawa.
- Jędrzejczyk D., 1973: *Podstawy geograficzne rozwoju ekonomicznego południowo-wschodniej części województwa rzeszowskiego*. Maszynopis w Bibliotece WGiSR UW, Warszawa.
- Jędrzejczyk D., 1979: *Przemiany ludnościowe a rozwój gospodarczy południowo-wschodniej części woj. rzeszowskiego (studium geograficzno-historyczne)*. Prace i Studia IG UW z. 24, Warszawa.
- Johbston C.A., 1998: *Geographic Information Systems in Ecology*. Blackwell Science, Oxford.
- Kardaś P., 2000: *Analiza tendencji zmian pokrycia terenu Magurskiego Parku Narodowego w latach 1935–1999*. Maszynopis Biblioteka Centrum Badań nad Środowiskiem, Warszawa.
- Klepacki B., Czerewko G., 2002: *Transformacja rolnictwa polskiego i ukraińskiego w latach 90*. Wydawnictwo „Wies Jutra”, Warszawa.
- Kopeć S., 1999: *Rolnictwo Karpat Zachodnich na przykładzie Beskidu Wyspowego i Żywieckiego*. Problemy Zagospodarowania Ziem Górskich, z. 45, Komitet Zagospodarowania Ziem Górskich PAN, Warszawa.
- Kostrowicki J., Tyszkiewicz W., Stola W., Kulikowski R., Szymer J., Szczyński R. 1978: *Przemiany struktury przestrzennej rolnictwa Polski 1950–1970*. Prace Geograficzne IGIPZ PAN, nr 127, Warszawa.
- Kowalski M., 1990: *Wykorzystanie zdjęć lotniczych w przekształcaniu struktury przestrzennej wsi*. Problemy Zagospodarowania Ziem Górskich, z. 32, Komitet Zagospodarowania Ziem Górskich PAN, Warszawa.
- Kozikowski H., 1958: *Geologia płaszczowiny magurskiej i okien tektonicznych na południowo-zachód od Gorlic*. Instytut Geologii, Buiuletyn 110, Warszawa.
- Kożuch B., 1997: *Polityka rolna*. Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok.
- Krukar W. (red.), 2000: *Bieszczady – przewodnik*. Oficyna Wydawnicza „Rewasz”, Pruszków.
- Kurek S., 1989: *Charakterystyka użytków rolnych w Beskidach na tle rzeźby terenu*. Problemy Zagospodarowania Ziem Górskich, z. 29, Komitet Zagospodarowania Ziem Górskich PAN, Warszawa.
- Lach J., 1975: *Ewolucja i typologia krajobrazu Beskidu Niskiego z uwzględnieniem gospodarczej działalności człowieka*. Prace Monograficzne WSP w Krakowie, t. 16.
- Langhamer L., 1988: *Warunki przyrodnicze produkcji rolnej, woj. Bielskie*, IUNG w Puławach, Puławy.
- Łajczak A., 1990: *Królowa Beskidów zachodnich*, „A gdy do tej Babiej Góry przyjdiesz.....”, Kraków.
- Łuniweski M., 1999: *Badanie zmian użytkowania ziemi na podstawie wieloczasowych zdjęć północnej części gminy Uście*

- Gorlickie w latach 1952–199*”. Maszynopis w Bibliotece WGiSR UW, Warszawa.
- Maryański A., 1963: *Współczesne migracje ludności w południowej części pogranicza polsko-radzieckiego i ich wpływ na rozmieszczenie sił wytwórczych tego obszaru*. Wydawnictwa WSP w Krakowie, Kraków.
- Medley K.E., Okey B.W., Barrett G. W. i inni, 1995: *Landscape Change with Agricultural Intensification in Rural Watershed, Southern Ohio, U.S.A.* Landscape ecology, vol. 10, Amsterdam.
- Merta S., 1931: *Zwardoń i okolica – przewodnik narciarski z dodatkiem letniskowym*. Żywiec–Biała.
- Michna E., Paczos S., 1972: *Zarys klimatu Bieszczadów Zachodnich*. Warszawa.
- Michna E., 1995: *Łemkowie grupa etniczna czy naród?* Zakład Wydawniczy „NEMOS”, Kraków.
- Misiło E., 1993: *Akcja „Wisła”*. Archiwum Ukraińskie, Warszawa.
- Miesiączek A., Szczotka P., 1999: *Gmina Rajcza zaprasza – informator turystyczny*. Żywiec.
- Nowak M., Drozdowski A., Siekierski S., 1963: *Planowanie i organizacja gospodarki rolnej w Bieszczadach i Beskidzie Niskim* Wydział Nauk Rolniczych i Leśnych KZZG PAN, Kraków
- Partyka A., 1990: *Warunki przyrodnicze produkcji rolnej, woj. krośnieńskie*. IUNG w Puławach, Puławy.
- Piesowicz K., 1988: *Ważniejsze zmiany w zaludnieniu ziem polskich w czasie II wojny światowej*. Studia Demograficzne, z. 3, Warszawa.
- Poławski Z. F., Zawila-Niedzwiedzki T., 1987: *Teledetekcja w ocenie środowiska leśnego Sudetów Zachodnich*. Sylwan nr 5, Warszawa.
- Przybylski J., 1975: *Próba bonitacji górskiego środowiska geograficznego dla potrzeb rolnictwa*. Problemy Zagospodarowania Ziemi Górskich z. 14, Komitet Zagospodarowania Ziemi Górskich PAN, Warszawa.
- Radomski C., 1987: *Agrometeorologia*. PWN, Warszawa.
- Rainfuss R., 1987: *Łemkowie. Kultura- Sztuka-Język*. Materiały z sympozjum zorganizowanego przez Komisję Turystyki Górskiej ZG PTTK Sanok, 21–24 września 1983 r. Wydawnictwo PTTK „Kraj” Warszawa–Kraków.
- Rychlik T., 1961: *Problemy rozwoju PGR*. Książka i Wiedza, Warszawa.
- Rylko W., Żytko K., Rączkowski W., 1992: *Objaśnienia do szczegółowej mapy geologicznej Polski 1:50 000 arkusz Czadca*. Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa.
- Sitek Z., 1991: *Fotogrametria ogólna i inżynierska*. PPWK, Warszawa–Wrocław.
- Soja M., 2001: *Zmiany zaludnienia Łemkowszczyzny w latach 1869–1998*. Człowiek i Przestrzeń, Uniwersytet Jagielloński Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej, Kraków.
- Soja R., 2002: *Hydrologiczne aspekty antropopresji w Polskich Karpatach*. Prace Geograficzne, nr 186, IGiPZ PAN, Warszawa.
- Starkel L., 1972: *Charakterystyka rzeźby Polskich Karpat i jej znaczenia dla gospodarki ludzkiej*. Problemy Zagospodarowania Ziemi Górskich, z. 10, Komitet Zagospodarowania Ziemi Górskich PAN, Warszawa.
- Starkel L., Baumgart-Kotarba M., Kramarz K., Niemirowski M., Partyka J., 1973: *Cechy morfologiczne terenów reprezentacyjnych Karpat*. Problemy Zagospodarowania Ziemi Górskich z.12, Komitet Zagospodarowania Ziemi Górskich PAN, Warszawa.
- Starkel L., 1990: *Zróznicowanie przestrzenne środowiska Karpat i przebieg zmian w użytkowaniu ziemi*. Problemy Zagospodarowania Ziemi Górskich, z. 30, Komitet Zagospodarowania Ziemi Górskich PAN, Warszawa.
- Stupnicka E., 1989: *Geologia regionalna Polski*. Wydawnictwa Geologiczne, Warszawa.
- Ślęczka A., 1968: *Objaśnienia do szczegółowej mapy geologicznej Polski 1:50 000 arkusz Bukowsko*. Wydawnictwa Geologiczne. Warszawa.
- Święś F., 1985: *Fitosocjologiczna charakterystyka lasów dórzcza Ropy w Beskidzie Niskim*. Roczniki Nauk Rolniczych, t. 187, PWN, Warszawa.
- Tepicht J., 1961: *Doświadczenia a perspektywy rolnictwa*. Książka i Wiedza, Warszawa.
- Widacki W., 1999: *Przemiany środowiska przyrodniczego zachodniej części Beskidów pod wpływem antropopresji*. IG UJ, Kraków.
- Wojterski T., 1978: *Babia Góra*. Wiedza Powszechna, Warszawa.
- Zabierowski K., 1977: *Kierunki zagospodarowania terenów górskich w świetle intensywnego rozwoju gospodarczego*. Problemy Zagospodarowania Ziemi Górskich, z. 18, Komitet Zagospodarowania Ziemi Górskich PAN, Warszawa.
- Zabierowski K., Czudec A., 1991: *Skuteczność „Uchwały Górskiej” dla karpacczego rolnictwa*. Problemy Zagospodarowania Ziemi Górskich, z. 34, Komitet Zagospodarowania Ziemi Górskich PAN, Warszawa.
- Zabuski L., Thiel K., Bober L. 1998: *Osuwiska we fliszu Karpat Polskich*. Wydawnictwo IBW PAN, Kraków.
- Zgliński W., 1993: *Przekształcenia własnościowe państwowych gospodarstw rolnych w zachodnich i wschodnich regionach przygranicznych Polski*. Biuletyn Problemu „Podstawy rozwoju zachodnich i wschodnich obszarów przygranicznych Polski”, nr 4, IGiPZ PAN, Warszawa.
- Żegleń K., 2000: *Zmiany wskaźników taksacyjnych nadleśnictwa Łosie w latach 1970–200 w aspekcie stosowanych rębni*. Referat przedstawiony na Konferencji Leśnej – Wysowa. Tekst niepublikowany.
- Akta Gminy Komańcza, 1946: *Wykaz gospodarstw ludności ukraińskiej wysiedlonej z Gminy Komańcza do 1946 roku (106/20)*. Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Oddział w Sanoku.
- Akta Gminy Komańcza, 1946: *Wykaz gospodarstw ludności ukraińskiej wysiedlonej z Gminy Komańcza do 1946 roku*. AGK 106/20. Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Oddział w Sanoku.
- Akta Gminy Komańcza, 1958: *Klucz PGR Jaśliśka, załączniki i bilans na dzień 30.06.1958*. Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Oddział w Sanoku.
- Akta Gminy Komańcza, 1958: *Problemy rolnicze powiatu sanockiego w roku 1958 i aktualna sprawa zagospodarowania i polityki osadniczej na terenach opuszczonych, PZR I/4*. Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Oddział w Sanoku.
- Akta Gromady Rajcza, 1960: *Zestawienie gromadzkie ogólne – spis 1960*. Archiwum Państwowe w Katowicach, Oddział w Żywcu.
- Akta Prezydium Gminnej Rady Narodowej w Skawicy 1960. Archiwum Państwowe w Katowicach, Oddział w Żywcu

- Akta Gminy Szczawne 1947: *Wykaz liczbowej ludności wysiedlonej w ramach Akcji "Wisła"*, AGSz 76/23. Archiwum w Rzeszowie, Oddział w Sanoku.
- Akta Prezydium Gminnej Rady Narodowej w Zawoi, *Plan Gospodarczy 1961–1970*. Archiwum Państwowe w Katowicach, Oddział w Żywcu.
- Akta Gminy Zawoja, 1970: *Prezydium Gminnej rady Narodowej w Zawoi – Plan Gospodarczy Gromady Zawoja 1961–1970*. l. sp 8. Państwowe Archiwum w Katowicach, Oddział w Żywcu.
- Akta Gminy Zawoja, 1970: *Prezydium Gminnej Rady Narodowej Skawica – Plan Gospodarczy Gromady Skawica 1962–1970*. l. sp 9. Państwowe Archiwum w Katowicach, Oddział w Żywcu.
- Ilość gospodarstw poukraińskich w gminie Komańcza. Stan na rok 1949*. AAN MRiRR (SYG. 2425). Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Oddział w Sanoku.
- Ilość niezagospodarowanych gospodarstw poukraińskich w gminie Uście Gorlickie. Stan na rok 1949*. Archiwum Akt Nowych (SYG. 2425), Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Oddział w Sanoku.
- Plan 6-cio letni, materiały z województw 1949 r.* MR i RR, Departament Przebudowy i Planowania Agrarnego. Archiwum Akt Nowych Warszawa.
- Plan zagospodarowania przestrzennego gminy Zawoja 1980–95*. Wojewódzkie Biuro Projektów Bielsko-Biała, Archiwum gminy Zawoja.
- Podanie o zezwolenie na powrót do swej zagrody*. Archiwum Akt Nowych MRiRR, syg. 1605, str. 284.
- Plan Ogólny zagospodarowania przestrzennego*, Wydział Budownictwa Urbanistyki i Architektury, Powiatowy Zespół Urbanistyczny w Suchej 1968, Archiwa gminy Zawoja.
- Plan przestrzennego zagospodarowania gminy Komańcza – 1980, 1980*, Archiwum Gminy Komańcza.
- Rejestr gruntów w roku 1968*. Archiwum Wydziału Geodezji Starostwa w Gorlicach.
- Skorowidz Gmin RP 1933. Ludność i budynki*. GUS. Warszawa.
- Sprawozdane ze zmian stanu posiadania i użytkowania gruntów powiatu Sanok w 1958 roku*. Archiwum w Rzeszowie, Oddział w Sanoku.
- Statystyka gmin*, 1996, GUS, Warszawa.
- Statystyka Gmin 1983, 1984*, GUS, Statystyka Polski, Warszawa.
- Zasady redakcji mapy topograficznej w skali 1:50 000 – katalog znaków*, 1998, GUGIK, Warszawa.

Dr Barbara Woś jest absolwentką Międzywydziałowych Studiów Ochrony Środowiska Uniwersytetu Warszawskiego. W latach 1995–2003 była pracownikiem Zakładu Teledetekcji Środowiska Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego. W 2003 r. uzyskała tytuł doktora nauk o Ziemi w zakresie geografii. Od października 2003 r. jest pracownikiem Zakładu Geografii i Marketingu Turystyki na Wydziale Wychowania Fizycznego i Fizjoterapii Politechniki Opolskiej. Interesuje się analizą zdjęć lotniczych i satelitarnych oraz możliwością ich wykorzystania w analizach środowiskowych, turystyce i zagospodarowaniu przestrzennym. Adres: Zakład Geografii i Marketingu Turystyki WWFIF PO ul. Prószkowska 76 45–758 Opole, tel. (077)4000443, e-mail: beblach@po.opole.pl